

ผู้ดูแลนครของสัตว์ในเขตเมืองของประเทศไทย

นางสาวชาลิมาศ น้อยสัมฤทธิ์

ศูนย์วิทยพัทรพยากร

วิทยานพชนนี้ เป็นส่วนหน่งของการศีกษาคตามหลักสูตรบวิเตฐยาสังคมวิทยานหาบัตัด

ภาควิชาสังคมวิทยานละมานษวิทยาน

บัตัดวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-473-9

ลิขสิทธิ์ของบัตัดวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหวิทยาลัย

018811 147309867

CARETAKERS FOR CHILDREN IN URBAN THAILAND

Miss Chaleemas Noisamrith

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-473-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผู้ดูแลบุตรของสตรีในเขตเมืองของประเทศไทย

(CARETAKERS FOR CHILDREN IN URBAN THAILAND)

โดย นางสาวชาลิมาศ น้อยสัมฤทธิ์

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิษกรภักดิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สิญญา สิญญาวิวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์มาลินี วงษ์สิทธิ์)

..... กรรมการ

(ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฬโพล)

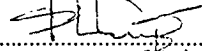
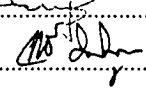
ชานิต น้อยสัมฤทธิ์ : ผู้ดูแลบุตรของสตรีในเขตเมืองของประเทศไทย (CARETAKERS FOR CHILDREN IN URBAN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน, 154 หน้า.
ISBN 974-582-473-9

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของผู้ดูแลบุตรของสตรีไทยในเขตเมือง และศึกษาความแตกต่างของการเลือกผู้ดูแลบุตรของสตรีตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจสังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ข้อมูลการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับบุตร พ.ศ.2531 ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ สตรีกำลังสมรส อายุ 15-49 ปี และกำลังมีบุตรอายุระหว่าง 0-5 ปี รวมทั้งสิ้น 1,641 ราย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีตารางแบบไขว้ แล้วทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ โดยมีอายุบุตรเป็นตัวแปรแทรกกลาง ประกอบกับการวิเคราะห์แบบจำลองถดถอยลอจิต ผลปรากฏว่า สตรีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.7) เป็นผู้ดูแลบุตรด้วยตนเอง นอกนั้นให้บุคคลอื่นๆ ทั้งที่เป็นญาติและไม่ใช่ว่าติ เป็นผู้ดูแลบุตร ร้อยละ 17.7 และ 8.5 ตามลำดับ ทั้งนี้สตรีที่มีบุตรอายุ 0-2 ปี มีแนวโน้มที่จะดูแลบุตรด้วยตนเองมากกว่าสตรีที่มีบุตรอายุ 3-5 ปี ในทางตรงกันข้ามการให้บุคคลอื่นทั้งญาติและไม่ใช่ว่าติ ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรอายุ 0-2 ปี มีสัดส่วนต่ำกว่ากลุ่มที่บุตรอายุ 3-5 ปี

เมื่อนำปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจสังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์แบบหลายตัวแปร ในแบบจำลองถดถอยลอจิตพบว่า อายุเมื่อคลอดบุตร อายุบุตร จำนวนบุตรที่มีชีวิต อาชีพของสตรี สถานะการทำงานของสามีและภรรยา รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของสตรี และภาคที่อยู่อาศัย มีผลต่อผู้ดูแลบุตรของสตรีไทยในเขตเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ สตรีที่มีบุตรมีชีวิตจำนวนมาก สตรีที่จบการศึกษาระดับประถม สตรีที่สามีทำงานเพียงคนเดียว หรือคู่ที่ทั้งสตรีและสามีไม่ได้ทำงาน สตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับสูง และสตรีที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคใต้ สตรีเหล่านี้มีแนวโน้มจะทำหน้าที่ดูแลบุตรด้วยตนเองมากกว่าให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลบุตรของคน ส่วนสตรีที่มีบุตรอายุ 3-5 ปี สตรีที่จบการศึกษาระดับมัธยมและสูงกว่ามัธยม สตรีที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ และสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับปานกลาง มีแนวโน้มจะให้ญาติเป็นผู้ดูแลบุตรแทนคน และสำหรับการให้บุคคลที่ไม่ใช่ญาติ เป็นผู้ดูแลบุตร มีแนวโน้มจะปรากฏในสตรีที่คลอดบุตรเมื่ออายุมาก สตรีที่จบการศึกษาระดับมัธยมและสูงกว่ามัธยม และสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับปานกลางและระดับสูง

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา ประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C330205 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY (DEMOGRAPHY)
KEY WORD: CARETAKERS / CHILD CARE / CHILDREN / WOMEN

CHALEEMAS NOISAMRITH : CARETAKERS FOR CHILDREN IN URBAN THAILAND.
THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. KUA WONGBOONSIN, Ph.D. 154 PP.
ISBN 974-582-473-9

The purpose of this study is to investigate the choice of child caretakers in urban Thailand and the differentials in selecting child caretakers vs. demographic, socio-economic and other characteristics. The data used are from The social attitudes towards children survey conducted by the National Statistical Office in 1988. The sample for this study represents currently married women aged 15-49 who have a child aged 0-5 yrs, especially in urban Thailand. There are 1,641 women in total.

This study used cross-tabulation analysis and the chi-squared test, with the child's age as an intervening variables and multinomial logit regression analysis. The study showed that most of the women take care of their young children by themselves. The percentage of their children taken care by other relatives and non-relatives are 17.7 and 8.5, respectively. Women who have children aged 0-2 tend to take care of their children by themselves more than those who have children aged 3-5. On the contrary, the proportion of women who let relatives or non-relatives take care of their children aged 0-2 is lower than those who have children aged 3-5.

The set of independent variables was found to have a strong impact on differentials in the choice of child caretakers. It was found that the age at last birth, child's age, number of living children, wife's occupation, couples's work status, family income, education level and region have significant influences on the choice of caretakers. The results show that the number of living children, only primary educational attainment, only husband working or both husband and wife non-working, high family income and living in the Northeast or South have a significant positive effect on maternal care. The women who have children aged 3-5, secondary educational attainment and over, professional occupation, or moderate family income are significantly more likely to use relative care. Finally, it was found that a higher age at last birth, secondary educational attainment and over, and moderate and high family income have a strong effect on using non-relative care.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา.....ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา.....2535

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือจากหลายๆ ท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อุทิศเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาตั้งแต่เริ่มกำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างถี่ถ้วนมา ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์ ที่ได้กรุณาแนะนำ แก้ไขชื่อเรื่อง และชี้แนะในประเด็นที่บกพร่องตั้งแต่เริ่มทำวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์มาลินี วงษ์สิทธิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในประเด็นต่างๆ ซึ่งช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

และผู้เขียนต้องขอกราบขอบพระคุณ ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟโฟโล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร. เดวิด รุฟโฟโล เป็นอย่างสูง เนื่องด้วยความรู้ในการให้คำแนะนำ คำปรึกษา กำลังใจ และการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือด้านข้อมูลและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบจนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ ด้วยความเต็มใจอย่างที่สุดโดยมิได้เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณพีรพิทย์ ศรีวัชรินทร์ เจ้าหน้าที่งานสถิติการศึกษาและทัศนคติ กองสำรวจประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ได้เอื้อเฟื้อคำแนะนำ และความอนุเคราะห์ในการถ่ายเทข้อมูล รวมถึงการชี้แจงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ พี่ๆ ฝาวิจิษฐ์ของสถาบันประชากรศาสตร์ คุณศิริวรรณ ศิริบุญ คุณชัชวาทย์ วรสุด คุณสากุล เข็ญสกุล คุณมธุรี นกขงทอง และขอขอบพระคุณ คุณปราณี แหวนทองคำ ตลอดจนเจ้าหน้าที่สถาบันประชากรศาสตร์ทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตลอดเวลาที่ศึกษา

นอกจากนี้ผู้เขียนจะ ำ็นมิได้เลขที่จะขอกราบนมัสการระลึกในพระคุณของ พระธรรมมหา วีรานุวัตร รองเจ้าคณะภาค 14 เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม ที่ให้การส่งเสริมและอุปการะ การศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้เขียนมาโดยตลอดจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา และขอขอบพระคุณต่อ สถาบันประชากรศาสตร์เป็นอย่างสูง ที่มีส่วนมอบทุนการศึกษาและทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์นี้ด้วย ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ไปศึกษาหาความรู้ และขอขอบคุณ คุณคุณลักษณ์ สุขบางและครอบครัว ที่ได้ให้การสนับสนุน เอาใจใส่ด้วยความห่วงใย ทั้งยังเป็นกำลังใจอันยิ่งใหญ่แก่ผู้เขียนตลอดเวลา จนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ชาลีมาศ น้อยสัมฤทธิ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ

บทที่

1. บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา.....	1
แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	4
กรอบการศึกษา.....	6
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	7
ขอบเขตของการศึกษา.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
- แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาการดูแลบุตรในสังคมเมือง.....	9
- ผู้ดูแลบุตรของสตรีโดยทั่วไป.....	10
- ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการผู้ดูแลบุตรของสตรี.....	14
สมมติฐานการศึกษา.....	34
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	36

2. ระเบียบวิธีวิจัย และลักษณะทั่วไปของข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้และวิธีการเก็บข้อมูล.....	37
ข้อจำกัดของข้อมูล.....	39
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	41
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	42
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	44
ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. ผลการศึกษา	
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจสังคม และอื่นๆ กับผู้ดูแลบุตร ของสตรีในเขตเมืองของประเทศไทย : โดยใช้วิธีวิเคราะห์ตารางแบบไขว้.....	57
4. ผลการวิเคราะห์	
ความแตกต่างของผู้ดูแลบุตรของสตรีในเขตเมืองของประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจสังคม และอื่นๆ : โดยการใช้การวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยลอจิสต์.....	106
5. สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา.....	121
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	129
ข้อเสนอแนะเชิงการวิจัยในอนาคต.....	132
บรรณานุกรม.....	134
ประวัติผู้เขียน.....	144

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ร้อยละของสตรีกำลังสมรส อายุ 15-49 ปี จำแนกตามลักษณะภูมิหลังทาง ประชากร เศรษฐกิจสังคม และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	49
2	ร้อยละของสตรีกำลังสมรส อายุ 15-49 ปี จำแนกตามผู้ดูแลบุตร และอายุบุตร...	54
3	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามอายุเมื่อคลอดบุตร.....	59
4	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามอายุเมื่อคลอดบุตร และอายุบุตร.....	60
5	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามอายุเมื่อคลอดบุตร และจำนวนบุตรที่มีชีวิต.....	62
6	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต.....	63
7	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต และอายุบุตร.....	64
8	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามอาชีพของสตรี.....	66
9	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามอาชีพของสตรี และอายุบุตร.....	67
10	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามสถานภาพการทำงานของสตรี.....	69
11	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามสถานภาพการทำงานของสตรี และอายุบุตร.....	70
12	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามสถานภาพการทำงานของสตรี และระดับการศึกษา ของสตรี.....	72
13	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามอาชีพของสามี.....	75
14	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามอาชีพของสามี และอายุบุตร.....	77
15	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามสถานะการทำงานของสามีและภรรยา.....	79
16	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามสถานะการทำงานของสามีและภรรยา และอายุบุตร.....	80
17	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามสถานภาพการทำงานของสามี.....	82
18	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามสถานภาพการทำงานของสามี และอายุบุตร.....	84
19	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามรายได้ของครอบครัว.....	86
20	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามรายได้ของครอบครัว และอายุบุตร.....	88
21	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรี.....	90
22	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรี และอายุบุตร.....	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
23	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามภาคที่อยู่อาศัย.....	95
24	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามภาคที่อยู่อาศัย และอายุบุตร.....	96
25	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามการมีสมาชิกหญิงอื่นในครัวเรือน.....	98
26	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามการมีสมาชิกหญิงอื่นในครัวเรือน และอายุบุตร...	99
27	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามเหตุผลที่สตรีทำงาน.....	101
28	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามเหตุผลที่สตรีทำงาน และอายุบุตร.....	104
29	ร้อยละของผู้ดูแลบุตร จำแนกตามเหตุผลที่สตรีทำงาน และรายได้ของครอบครัว...	105
30	ค่าสัมประสิทธิ์ Multinomial Logit ของรูปแบบการดูแลบุตรอายุ 0-5 ปี เปรียบเทียบระหว่างการดูแลบุตรด้วยตนเอง กับการให้ญาติ หรือการให้ บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตร ที่สัมพันธ์กับปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	110
31	ค่าสัมประสิทธิ์ Multinomial Logit ของรูปแบบการดูแลบุตรอายุ 0-5 ปี เปรียบเทียบระหว่างการดูแลบุตรด้วยตนเอง กับการให้ญาติ หรือการให้ บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตร ที่สัมพันธ์กับปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	113
32	ค่าสัมประสิทธิ์ Multinomial Logit ของรูปแบบการดูแลบุตรอายุ 0-5 ปี เปรียบเทียบระหว่างการดูแลบุตรด้วยตนเอง กับการให้ญาติ หรือการให้ บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตร ที่สัมพันธ์กับปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (เพิ่มตัวแปรสถานะการทำงานของสามี และภรรยา).....	119
33	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจสังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อผู้ดูแลบุตรของสตรีในเขตเมืองของประเทศไทย.....	128